

modernization of the content of training and the development of appropriate programmatic and methodological support, the means of organizing the educational process, and evaluating its results. This led to an intensification of the focus on the basic methods of school management and the search for new approaches to the management of general education institutions in general during the period of reforming general secondary education in Ukraine. There was also an emphasis on the work and the question of the emergence of new positions in the educational sector and the improvement of the skills of the management and pedagogical staff. The groups of functions of activity of system of work with the personnel and increase of their competence are allocated. We also consider the term "management" as a synonym for management, which has become widespread among scholars of Ukraine and the psychological issues of school management, which have promoted management in the field of education, have revealed the history of scientific management.

Keywords: general secondary education, methodology of management, its structure and content, principles, functions and methods of general education institutions management, general secondary education reform, management in education, central education system as a system, main directions of the development of research on higher education.

УДК 53(07)

Шовш Катерина

СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА КОМП'ЮТЕРНОЇ БАЗИ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ВНЗ

У статті аналізуються навчальне середовище, в якому реалізуються інформаційні технології; розглядаючи інформаційну культуру педагога як елемент його соціально-педагогічної культури, що базується на володінні ним сучасними інформаційними технологіями й покладає на нього відповідальність за виконання в майбутньому професійних обов'язків, слід мати на увазі, що вона формується, насамперед, в період навчальної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах; стверджується, що інформаційна підготовка майбутнього соціального педагога має спільні і відмінні характеристики у порівнянні з подібним процесом, розрахованим на інші категорії майбутніх фахівців, скажімо, інженерів, технологів тощо. Спільним для всіх майбутніх фахівців є їх інформаційна підготовка, спрямована на володіння інформаційно-комунікативними технологіями й формування здатності застосовувати їх в своїй практичній діяльності. Особливе в інформаційній підготовці соціального педагога обумовлено необхідністю формування його здатності передати інформаційні компетенції своїм клієнтам, виховати в них потребу й потяг до оволодіння інформаційною культурою у відповідності з вимогами становлення та розвитку інформаційного суспільства. Зупинимось на розгляді цієї проблематики більш детально.

Ключові слова: людина, освіта, культура, інформація.

Інформаційне суспільство – це не просто змінена соціальна, виробнича, економічна чи політична структура, це ще й нові виклики, що постають перед кожною окремою людиною. Відповіддю на ці виклики може бути лише високий рівень інформаційної грамотності, обізнаності і культури. Досягнення такого рівня лежить, здебільшого, у площині освіти. Отже,

одним з ключових суб'єктів формування у населення високого рівня інформаційної культури є педагог, який у свою чергу має бути максимально компетентним в інформаційно-комунікативному розумінні. “З початком нового століття суспільство підійшло до нового етапу інформатизації освіти, який вимагає нових підходів до підготовки вчителя, вихователя, викладача вищої школи” [1, с. 626]. Предметом нашого дослідження є рівень актуальності формування соціальних педагогів нової формації в процесі навчання в педагогічному університеті. Головним же критерієм такого формування, з нашої точки зору, є досягнення майбутнім педагогом високого рівня інформаційної культури. Як стверджує Т. Полякова, “інформаційна культура вчителя в сучасних умовах стає фактором його професійного розвитку” [2, с. 139]. Таким чином, вивчення інформатики та інших дисциплін, спрямованих на підвищення рівня інформаційної культури, є важливим чинником формування особистісно-професійних компетентностей майбутнього вчителя. Водночас, таке вивчення має підпорядковуватися загальній логіці навчання і виховання саме вчителя, тобто залежати від основних вимог, що постають перед професійним становленням саме педагога.

Для того щоб саме таким чином, в комплексі, формувати майбутнього соціального педагога з високим рівнем інформаційної культури та комунікаційної компетентності, необхідно на концептуально-теоретичному та навчально-методичному рівні розробити чіткі програмні установки, на основі яких сформується інноваційно-гуманістичний культурно-інформаційний простір вишу. Проте, на думку Л. Шевчук, в педагогічній науці до цих пір відсутні педагогічно виважені і науково обґрунтовані підходи до побудови комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання інформаційних технологій студентів педагогічних спеціальностей в педагогічному університеті, критерії їх ефективності щодо навчання і виховання, формування світогляду студентів, їхніх професійно значущих компетентностей в галузі найбільш масових і соціально значущих інформаційних технологій [101, с. 109]. Таким чином, сьогодні надзвичайно актуальною є тематика, спрямована на визначення того, яку значимість має інформатика для вчителя, а також що є спільного й відмінного, особливого у порівнянні з формуванням інформаційних компетенцій для інших категорій майбутніх фахівців. Зупинимося на аналізі цієї проблематики більш детально.

Ключовим завданням сучасної педагогічної спільноти є інтегративне поєднання новітніх інформаційних, комп'ютерних, мультимедійних, мережевих технологій із навчально-виховними технологіями інноваційно-гуманістичного характеру. Майбутній соціальний педагог має вміти на світоглядно-ціннісному рівні поєднувати інформаційні та педагогічні засоби, створюючи для своїх вихованців розвивальний інформаційно-культурний простір. Як вказує В. Степанов, “курси інформатики, як у школі, так і ВНЗ,

переважно навчають роботи з комп'ютером, основ програмування, залишаючи поза увагою соціально-інформаційні процеси. Переважає прагматичний підхід, який виявляється в тому, що здобуті знання сприймаються тільки щодо їх конкретного практичного застосування в навчальній або професійній діяльності. Таке обмежене розуміння цілей і завдань виховання інформаційної культури особистості перешкоджає цілісному її формуванню і не сприяє виробленню правильних уявлень про інформаційну картину світу. У зв'язку з цим завдання системи освіти полягає в тому, щоб усе соціальне середовище було спрямоване на формування інформаційної культури особистості, щоб вона не обмежувалася процесом навчання, а відбувалася в побуті, дозвіллі й інших сферах життєдіяльності. Особливо це важливо в професійній підготовці й забезпеченні професійного зростання педагога, оскільки цей процес не припиняється з випуском фахівця з вищого навчального закладу, не обмежується рамками системи підвищення кваліфікації – він є безперервним розвитком і саморозвитком професіонала, зумовленим періодично оновлюваними вимогами до нього зі сторони світової спільноти. Практика доводить, що наша країна сьогодні не відчуває дефіциту грамотних “технарів”. Проте для впровадження й використання інформаційних технологій в освіті потрібні не лише технічні фахівці, котрі створюють, розвивають і підтримують технології, але й педагоги, підготовлені до застосування цих технологій” [3, с. 278-279]. Такі педагоги можуть формувати свої базові особистісно-професійні інформаційні компетентності виключно в інноваційно-гуманістичному інформаційно-культурному просторі педагогічного університету. У зв'язку з цим, сьогодні набирає особливої актуальності проблематика розробки та впровадження нових принципів формування інформаційно-культурного та навчально-виховного просторів педагогічних вузів. При цьому інформаційне та навчальне середовище, створюване для майбутніх соціальних педагогів, мають бути гармонійно синхронізовані та інтегровані.

На відміну від спеціалістів в інших галузях соціального функціонування педагог має не лише володіти певними професійними засобами комп'ютерного спрямування, але й повноцінно застосовувати інноваційно-гуманістичні технології посередництва, навчання та виховання. У зв'язку з цим, комп'ютерні засоби та мережі постають лише як один з елементів цілісної, інтегрованої, креативної інформаційної культури соціального педагога. О. А. Синчишина зазначає, що в умовах інформатизації освіти вимоги до інформаційної культури педагога підвищуються. Це пов'язано з його професійною діяльністю, яка нині характеризується використанням сучасних інформаційних і комунікаційних засобів. У цих умовах змінюється характер його праці [4, с. 167]. Таким чином, інформатика для майбутнього соціального педагога – це не лише дисципліна, що надає ключові знання для користування комп'ютерними технологіями, але й фундаментальна,

інтегральна сфера необхідних для здійснення власне професійних завдань інформаційно-культурних компетентностей.

Важливо, щоб в процесі навчання в педагогічному університеті майбутній соціальний педагог глибоко усвідомив принцип того, що будь-які комп'ютерні, мультимедійні, мережеві технології в педагогіці мають бути спрямовані виключно на формування гуманістичного соціально-педагогічного простору, орієнтованого на якнайширше сприяння творчій, креативній, соціалізаційній самореалізації кожної окремої дитини, молодій людини чи їхніх батьків. А. І. Олійник зазначає, хоча сучасні освітні технології і включають три основні чинники технічного ґатунку – комп'ютерну техніку, інформаційні мережі і мультимедійні засоби, – однак спрямовані вони на людину і покликані сприяти її розвитку. Комп'ютерна техніка допомагає індивідуалізувати навчання, налагодити зворотний зв'язок з тим, хто навчається, звільнити суб'єктів навчального процесу від рутинної роботи. Завдяки людині така техніка в процесі її використання набуває особливого змісту. Щодо цього у практичній педагогіці навіть склалися не тільки такі пріоритетні напрями аналізу застосування комп'ютера, як вивчення основ інформатики й обчислювальної техніки чи керування освітніми установами і навіть регіональними освітніми системами. Особлива увага нині стала приділятися і впровадженню інформаційних технологій в освітній процес, розгортанню системи освіти на підставі використання найсучасніших інформаційних технологій [5, с. 16]. Але таке використання не може бути для педагогів самоціллю. Будь-яке застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті має бути спрямованим виключно на підвищення гуманістичної інтенсивності та інноваційної творчості навчально-виховного процесу. Майбутній соціальний педагог має вміти компетентно та результативно застосовувати можливості новітніх технологій для інтенсифікації та гуманізації соціально-педагогічних практик та методик.

Однак не можна не підкреслити і те, що орієнтуючись на ключові інноваційно-гуманістичні педагогічні цілі, майбутній соціальний педагог має на високому компетентнісному рівні володіти і новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями. Без високого рівня інформаційної культури та комп'ютерної грамотності сучасний соціальний педагог не може розвиватися і прогресувати в професійному та особистісному плані. На думку А. О. Клименко, вимоги до сучасного педагога в галузі використання комп'ютерних технологій досить високі, оскільки програмне забезпечення вивчення предмета включає широкий діапазон програмних засобів і навчальних матеріалів, орієнтованих на різні рівні, етапи, аспекти і профілі навчання. Крім того, педагог повинен володіти необхідним термінологічним апаратом для використання комплексу програмних засобів. Це обумовлює уточнення та вдосконалення змісту роботи педагога з інформацією та інформаційними технологіями” [6, с. 9-10]. Враховуючи це, вища

педагогічна освіта у своєму програмно-дисциплінарному вимірі має містити значний комплекс навчальних курсів і практичних занять щодо оволодіння студентами фундаментальними знаннями з інформатики, а також ключовими компетентнісними здатностями щодо використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологічних новацій.

Дуже важливою педагогічною компетентністю майбутнього соціального педагога має бути спроможність використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій саме з метою вдосконалення методичного забезпечення навчально-виховного процесу. Саме в цьому полягає одна з важливих відмінностей того, як майбутні педагоги мають вивчати інформатику та пов'язані з комп'ютерними технологіями дисципліни на відміну від багатьох інших категорій спеціалістів. Ми погоджуємось з думкою В. Журавського відносно того, що одночасне використання мультимедійних засобів, комп'ютерів та Інтернету дозволяє зробити процес навчання більш інтенсивним й інтерактивним. Найкращий результат досягається застосуванням таких методів як взаємне навчання; навчання в умовах, наближених до реальних; проблемно-орієнтоване навчання; рефлексія тощо" [7, с. 19].

Ці особливості обов'язково необхідно враховувати під час формування соціальних педагогів нового покоління в сучасних педагогічних вузах. Для цього необхідно розробляти нові гнучкі методики підвищення рівня інформаційної культури майбутніх фахівців засобами навчання і виховання, доступними сучасній вищій освіті.

Зрештою, в організації та змістовно-структурному забезпеченні навчального процесу в вищому педагогічному навчальному закладі обов'язково треба враховувати сучасні вимоги педагогічної дійсності до майбутнього соціального педагога. В сучасній педагогіці достатньо чітко визначені ключові інформаційно-культурні особистісно-професійні компетентності, якими має володіти кваліфікований соціальний педагог, орієнтований як на активний розвиток своїх вихованців, так і на власне професійне та особистісне вдосконалення.

В "Енциклопедії освіти" у розділі "Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті" є чітко визначений перелік основних знань і вмінь, якими має володіти педагог у галузі інформаційно-телекомунікаційних технологій:

1. Знати структуру та принципи роботи засобів комп'ютерної техніки, інформаційних і телекомунікаційних технологій.

2. Знати можливості та галузі використання інформаційних технологій, автоматичних навчальних систем, автоматичних систем управління та їх вплив на різноманітні сфери професійної діяльності, перспективи подальшого розвитку.

3. Знати принципи побудови та функціонування інформаційно-телекомунікаційних технологій різних класів, знатися на автоматичних навчальних системах та методиці створення автоматизованих навчальних

курсів.

4. Володіти методологією розробки та розв'язання задач за допомогою комп'ютерних технологій.

5. Уміти кваліфіковано застосовувати прикладні програми широкого та спеціального призначення.

6. Володіти навичками роботи з програмами автоматизованої підготовки документів, системами машинної графіки, редактором текстів, базами даних, електронними таблицями" [8, с. 365].

Такі значні вимоги і до соціального педагога нового покоління зумовлюють необхідність фундаментальної підготовки студентів педагогічних університетів у галузі інформатики із тісним взаємозв'язком з соціально-педагогічними методиками, технологіями і принципами організації майбутньої професійної діяльності.

Сьогодні в концептуально-теоретичному дискурсі вітчизняної педагогіки існує актуальна необхідність чіткого визначення того, що має давати інформатика сучасному соціальному педагогу, а також, що в неї спільного і відмінного у порівнянні з формуванням інформаційних компетенцій для інших категорій фахівців. Існує достатньо широкий перелік критеріїв, що визначають готовність соціального педагога використовувати новітні інформаційно-комп'ютерні технології в навчально-виховному процесі та в процесі особистісно-професійного самовдосконалення.

Інформаційно-комунікаційні компетентності соціального педагога значно підвищують його успішність в особистісно-професійній самореалізації. Успішною умовою професійної діяльності педагога є його професійна компетентність в галузі використання комп'ютерних і телекомунікаційних технологій. Професійна підготовка майбутнього соціального педагога повинна включати і формування готовності майбутнього фахівця до практичної соціально-педагогічної діяльності [9, с. 296]. Отже, успішний соціальний педагог, що може організовувати та керувати соціально-педагогічним процесом становлення, творчості та саморозвитку дітей та молоді, відзначається тим, що знання і компетентності інформаційно-комунікаційного ґатунку він може ефективно використовувати для досягнення інноваційно-гуманістичних цілей, що стоять перед сучасним суспільством.

Одним з найважливіших аспектів проблематики формування інформаційної культури майбутніх соціальних педагогів у вітчизняних вузах є стан інформатизації українських педагогічних університетів, який у порівнянні з деякими університетами розвинених країн світу, особливо європейських, ще не є конкурентоспроможним. У зв'язку з цим, існує нагальна необхідність наскрізної інформатизації культурних просторів українських педагогічних вузів, які всіляко прагнуть бути рівноцінними партнерами відповідним установам у європейських країнах. "Дуже корисним для України буде вивчення досвіду країн ЄС, в яких багато зроблено для

того, щоб зорієнтувати вищу освіту на підготовку людей, що живуть та працюють в умовах інформаційного суспільства. Європейська ініціатива передбачає вдосконалення системи Інтернет та мультимедійних ресурсів, їх використання в процесі навчання та засвоєнні нових професій, а також у розвитку нових навиків праці, адаптованості та творчого підходу до роботи, прагнення до розширення знань. Взавши на озброєння європейський досвід створення а використання інформаційно-комунікаційних технологій в системі освіти, Україна може значно пришвидшити їх впровадження в національну освітню систему. Державні органи нашої країни підтримують процес інформатизації освіти, багато роблять для забезпечення освітніх закладів комп'ютерної техніки, сучасними засобами навчання, однак, криза в економічній сфері суттєво стримує цей глобальний процес" [10, с. 724]. Саме фінансово-економічні та матеріально-технічні проблеми, що існують в сучасних політико-економічних реаліях у українських педагогічних університетів, значною мірою звужують можливості всебічної інформатизації та модернізації навчального, культурного, організаційного простору вузів. З другого боку, в свідомості сучасних студентів-педагогів вже чітко сформувався глибоке розуміння необхідності самовдосконалюватися в напрямі підвищення особистісно-компетентнісного рівня інформаційної культури.

Всі усвідомлюють, що на шляху до входження в єдину європейську сім'ю народів, особливу роль відіграє освіта, адже саме від освіченості населення залежить можливість країни розвиватися інноваційно-модернізаційним шляхом. Система освіти має якнайшвидше адаптувати всі аспекти своєї діяльності, в тому числі і культурно-інформаційні, до провідних вимог європейської освіти. "Сьогодні в нашій країні відбувається становлення системи освіти, орієнтованої на входження в європейський освітній простір. Учитель перестав бути основним джерелом знань для учнів, які черпають інформацію з інших джерел: телебачення, відеофільми, комп'ютерні програми, Інтернет тощо. Інформатизація суспільства зумовлює необхідність інформатизації системи освіти" [11, с. 156]. Як показує досвід розвинених європейських та північноамериканських країн, успішною може бути тільки та освітня система, що випереджальним чином відповідає на виклики епохи. Сьогодні успішною може бути виключно інтегрально інформатизована освіта.

В нашій країні поки що важко говорити про відповідний розвиненим країнам рівень інформатизації вищої педагогічної освіти і освіти в цілому. Справа в тому, що в Європі і США активна і цілеспрямована інформатизація освіти розпочалася більше 30 років тому. Відповідно до дослідження О. Кивлюк, у США вже в 1984/1985 навчальному році майже 15000000 учнів та 500000 учителів мали можливість використовувати комп'ютери в навчальному процесі, що дало можливість масового застосування електронних обчислювальних машин для навчання та

виховання не тільки в навчальному закладі, але й дома, у сім'ї. Засоби, методи використання та можливості новітніх інформаційних технологій значно підвищили ефективність і позакласних занять, які користуються особливою популярністю, через меншу регламентованість, ніж шкільна урочна система. На сьогоднішній день в США діє загальнонаціональна програма "Глобальна інформаційна інфраструктура". Також у рамках програми "Зоряні школи" розпочинається використання супутникового телебачення для реалізації навчальних завдань. 1982 рік був оголошений ЮНЕСКО "Роком інформатики". В Англії та Франції були розроблені державні програми комп'ютеризації освіти. У межах реалізації цих програм створені Банки програм, які рекомендуються для використання в навчальному процесі; проведена масова перепідготовка викладачів; забезпечене впровадження ПК у систему освіти" [12, с. 274]. Таким чином, принаймні в часовому вимірі ми значно відстаємо від провідних країн світу, адже 30 років для інформаційної цивілізації є часом, коли змінилися вже багато поколінь комп'ютерної техніки, а також світоглядне її сприйняття новими поколіннями людей, що живуть в країнах, які розвиваються по інноваційному шляху. З другого боку, інформаційно-технологічна сфера дуже гнучка і прозора, а отже модернізувати освіту з точки зору інтегративного залучення корисних для навчально-виховного і організаційного процесу можна і випереджальними темпами.

Сьогодні в Україні широко декларуються на політичному та всіх адміністративно-бюрократичних рівнях готовність держави максимально сприяти повноцінній інформатизації всіх сфер суспільної життєдіяльності та громадського функціонування, в тому числі і освітньої системи. Водночас більшість з таких благих намірів так і залишається деклараціями, які не знаходять реальної імплементації в рамках соціальної дійсності. Багато чого робиться для реальної інформатизації вищої педагогічної освіти, але водночас багато зусиль через свою безсистемність витрачаються марно. Одним із пріоритетних напрямів державної політики в Україні є побудова відкритого для всіх і орієнтованого на інтереси людей відкритого інформаційного суспільства, в якому кожен мав би можливість створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися й обмінюватися ними з метою реалізації власного потенціалу, суспільного й особистісного розвитку та підвищення якості життя. В Україні створюються базові засади інформаційного суспільства, але ступінь його розбудови порівняно зі світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України, як зазначено в Законі України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки", Указі Президента України "Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні" № 926/2010 від 30 вересня 2010 р. та інших нормативно-правових актах. Основні інституції країни, зокрема і сфери освіти, мають реалізовувати

стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, сприяти трансформаційним соціально-економічним і інноваційним процесам та адаптуватися до них [13, с. 5]. Вже більше десятиліття Україна має достатньо розвинену і впорядковану нормативно-законодавчу базу, орієнтовану на забезпечення інформатизації всього суспільства в цілому і освіти зокрема. Але з врахуванням фінансово-економічної, державотворчої, а також кадрово-кваліфікаційної кризи, системна інформатизації вищої освіти залишається поки що лише планом на майбутнє.

Порівняння із рівнем наскрізної, інтегративної інформатизації навчально-виховних та культурних просторів європейських та американських університетів із тим рівнем забезпеченості електронними засобами навчання, що є доступним в українських вищих навчальних закладах показує, наскільки українська вища освіта відстала від своїх західних колег і конкурентів. А конкуренція в сфері інформатизації освіти та інших сфер життєдіяльності чим далі, тим більше посилюватиметься в усьому світі. У Законі України “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” констатується, що ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України. Наведені причини відставання, серед яких: “рівень комп’ютерної та інформаційної грамотності населення є недостатнім, упровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних інформаційно-комунікативних технологій – повільним; ефективність використання фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів, спрямованих на інформатизацію, впровадження інформаційно-комунікативних технологій у соціально-економічну сферу, є низькою; розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери недостатній; рівень державної підтримки виробництва засобів інформатизації, програмних засобів та впровадження інформаційно-комунікативних технологій є недостатнім, що не забезпечує всіх потреб економіки і суспільного життя; спостерігаються нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп’ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблення “інформаційної нерівності” між окремими регіонами, галузями економіки та різними верствами населення” [14]. Таким чином, перед українською освітою в цілому та перед вищою педагогічною освітою зокрема постає складне завдання здійснення випереджальної інформаційної модернізації, що має значно підвищити конкурентоспроможність українських педагогів та національної школи на європейському та світовому ринку відповідних послуг. Складність полягає в тому, що сьогодні до методичних, організаційних, кадрових проблем додаються значні фінансово-економічні труднощі, що переслідують нашу державу в сучасних складних умовах.

Найважливішим досвідом західних країн щодо успішної інформатизації освітнього процесу в навчальних закладах різного типу є те, що

інформаційно-культурні середовища будь-яких закладів сьогодні є цілісними та інтегрованими. Дуже важливо усвідомити, що не просто комп'ютерна техніка, але компетентно створене інформаційно-методологічне середовище є головною цінністю при інформатизації навчально-виховного процесу. В Західних країнах це відбувається вже декілька десятиліть, тому характерною особливістю сучасного етапу інформатизації вищої школи став перехід від етапу часткової, фрагментарної інформатизації окремих компонентів навчального процесу, наукових досліджень, системи управління до етапу комплексної, системної інформатизації всіх сфер університетської діяльності [9, с. 724]. Українські педагогічні університети сьогодні також мають орієнтувати основні інформатизаційні ресурси на створення таких інтегрованих і цілісних інформаційно-культурних середовищ, що дозволить національній системі вищої педагогічної освіти вийти на новий рівень розвитку, за якого українські вчителі зможуть скласти реальну конкуренцію європейським колегам.

В аспекті такого завдання, що постає перед всією системою української вищої педагогічної освіти, особливої актуальності, з нашої точки зору, набуває глибокий концептуально-теоретичний аналіз основних суперечностей інформаційної підготовки майбутнього вчителя. Однією з ключових проблем сучасної української освіти, в тому числі й педагогічної, визначається зазвичай її інвестиційна непривабливість. Як стверджує О. Скубашевська, перша і головна суперечність формується на межі реальних можливостей і волевиявлення суб'єкта управління освітою – матеріального забезпечення процесу впровадження інформаційних технологій: кожен розуміє нагальну потребу інформатизації освіти і, разом з тим, далеко не кожен керівник (менеджер освіти, управлінець, державний діяч, розпорядник державних коштів, бізнесмен тощо), навіть при наявних можливостях здатен інвестувати в цей процес належні кошти [16, с. 16]. Звісно, освіта не може миттєво відповісти на інвестиційні запити, але саме від якості освіти в майбутньому залежатиме інвестиційна привабливість цілої країни. Держава, національна громада, бізнес мають відповідально ставитися до інвестування в галузь освіти та науки. Це є необхідною умовою і тільки з цього починається становлення нації і держави сучасного європейського типу.

Інтегровані інформаційно-педагогічні середовища мають високий потенціал вирішення не лише технологічних, методичних, організаційних проблем сучасного навчально-виховного процесу у вищих педагогічних закладах освіти. Важливо, щоб інформатизація відбувалася таким чином, щоб не виникало суперечності між технологічною та гуманітарною складовою навчання. Сьогодні поки що така суперечність в українській педагогічній реальності існує. "Практична інформатизація навчальних закладів поставила перед педагогічною наукою багато проблем. Однією з

найважливіших і найгостріших (окрім матеріальних і організаційних) є те, що педагоги проти впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій у навчальний процес. Це зумовлено суперечностями між колективними формами навчання, характерними для класно-урочної систем та індивідуалізацією навчання, стимульованою комп'ютеризацією. Значна проблема – ймовірне зменшення міжособистісних стосунків за рахунок розширеного звернення до позбавленої особистісних рис інформації. Є ще ряд проблем, пов'язаних із правовими основами поширення інформації в системі освіти за допомогою інформаційно-телекомунікаційних технологій” [8, с. 365]. Світоглядно-ціннісні, матеріально-технічні, нормативно-правові, методологічно-інструментальні проблеми і суперечності інформатизації освітньої сфери країни обов'язково ідуть в комплексі і вирішуватися мають інтегровано. Для цього нашій країні знадобляться спеціалісти з високим рівнем інформаційної культури. Особливу роль тут мають відіграти креативні і компетентні вчителі, що володітимуть таким рівнем інформаційної культури, який буде відповідати на виклики епохи.

Важливо усвідомити, що невирішеність основних суперечностей інформатизації підготовки майбутніх соціальних педагогів сьогодні, призведуть до посилення таких суперечностей і виникнення нових завтра. Тільки швидке реагування на виклики, що постають сьогодні перед вищою педагогічною освітою в нашій країні, дозволить вибудувати ефективну стратегію формування інформаційної культури майбутніх педагогів. “Вимоги до професійної підготовки випускника педагогічного ВНЗ та реалії сьогодення свідчать про наявність низки суперечностей, а саме: між низьким рівнем сформованості інформаційно-аналітичних умінь студентів та високим рівнем вимог до організації роботи з комп'ютерною технікою; достатнім рівнем теоретичних і практичних знань та низьким рівнем навичок роботи з інформаційними технологіями; достатнім рівнем фахової підготовки та низьким рівнем готовності використовувати комп'ютерні технології у навчальній діяльності; потребою застосовувати інформаційні технології у педагогічній діяльності та реальними знаннями у цій галузі” [17, с. 3]. Такі суперечності в якості підготовки майбутніх педагогів, що витікають з незадовільного чи низького рівня їхньої інформаційної культури, можуть вирішуватися виключно шляхом вдосконалення та модернізації інформаційно-культурних просторів педагогічних університетів, що здійснюватиметься на основі інноваційно-гуманістичних методик і технологій.

Враховуючи значні вимоги до сучасної інформаційно-комп'ютерної техніки, постійного оновлення вимагає комп'ютерний парк кожного університету, загальне і навчальне ліцензійне програмне забезпечення, мережеві технології та засоби зв'язку. На все це необхідно виділяти значні кошти та матеріально-технічні ресурси, що в умовах сучасної кризи педагогічним університетам робити вкрай тяжко о подекуди й неможливо.

“Важливий аспект суперечностей впровадження інформаційних технологій – це труднощі, які пов’язані із створенням відповідної матеріально-технічної бази – наприклад, відомо, що не всі ВНЗ України мають задовільну кількість та якість обладнання для впровадження інформаційних технологій” [5, с. 15]. Таким чином, дуже важливо, щоб держава, громадянське суспільство, відповідальний бізнес та виробництво віднаходили необхідні ресурси для забезпечення якісної інформаційно-культурної та особистісно-професійної підготовки майбутніх вчителів. Від рівня такої підготовки безпосередньо залежить успішність та перспективність розвитку місцевих громад, регіонів та країни в цілому.

Використана література:

1. Гончаров В. І. Інформатизація освіти як потреба її модернізації: другий етап / В. І. Гончаров // Гілея: науковий вісник : збірник наукових праць. – Київ : ВІР УАН, 2012. – Випуск 59 (№ 4). – 626с.
2. Полякова Т. И. Информационная культура современного педагога как фактор его профессионального развития : дисс. ... канд. пед. наук специальность: 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования / Татьяна Полякова. – Санкт-Петербург, 2005. – 209 с.
3. Степанов В. Ю. Інформаційна культура особистості в освіті / В. Ю. Степанов // Вісник Харківської державної академії культури : збірник наукових праць. – Харків : ХДАК, 2012. – Випуск 37. – С. 276-284.
4. Синчишина О. А. Інформаційні технології у розвитку професійної компетентності вчителів початкової школи в системі післядипломної освіти / О. А. Синчишина // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне : РДГУ, 2013. – Випуск 7 (50). – С. 166-168.
5. Олійник А. І. Інформаційні технології як основа і засіб реалізації інноваційних процесів в сучасній освіті : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 – філософія освіти / Анатолій Олійник. – Київ, 2008. – 22 с.
6. Клименко А. О. Формування інформаційної культури майбутніх педагогів у навчальній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Спеціальність: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Анатолій Клименко. – Тернопіль, 2010. – 19 с.
7. Журавський В. С. Україна на шляху до інформаційного суспільства / В. С. Журавський, М. К. Родіонов, І. Б. Жилияєв. – Київ : ІВЦ Видавництво “Політехніка”, 2004. – 484 с.
8. Руденко В. Д. Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті / В. Д. Руденко // Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком-Інтер, 2008. – С. 364-365.
9. Сергійчук О. Роль інноваційних педагогічних технологій у підготовці майбутніх учителів / Олена Сергійчук, Алла Сембрат // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” : збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Випуск 28. – Том II. – С. 293-298.
10. Бессалова Т. В. Болонський процес та інформатизація вищої школи України / Т. В. Бессалова // Гілея : науковий вісник : збірник наукових праць. – Київ : ВІР УАН, 2013. – Випуск 72 (№ 5). – С. 721-725.
11. Зорочкіна Т. Роль інформаційних технологій у підготовці вчителя до здійснення індивідуального підходу до учнів початкових класів / Т. Зорочкіна // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць. – Слов’янськ : СДПУ, 2010. – Випуск LII. – Частина II. – С. 156-162.
12. Кивлюк О. П. Соціально-педагогічні аспекти інформатизації освіти в процесі розвитку інформаційного суспільства / О. П. Кивлюк // Гілея: науковий вісник : збірник наукових праць. – Київ, 2009. – Випуск 18. – С. 270-277.

13. *Калініна Л. М.* Теоретико-прикладні аспекти формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу : монографія / Л. М. Калініна. – Київ : Педагогічна думка, 2012. – 160 с.
14. Закон України “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” від 9 січня 2007 року № 537-V. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
15. *Бессалова Т. В.* Болонський процес та інформатизація вищої школи України / Т. В. Бессалова // Гілея: науковий вісник : збірник наукових праць. – Київ : ВІР УАН, 2013. – Випуск 72 (№ 5). – С. 721-725.
16. *Скубашевська О. С.* Філософія інноваційного розвитку освіти в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні: автореф. дис. ... док. філос. наук : 09.00.10 – філософія освіти / Ольга Скубашевська. – Київ, 2010. – 33 с.
17. *Клименко А. О.* Формування інформаційної культури майбутніх педагогів у навчальній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Анатолій Клименко. – Тернопіль, 2010. – 19 с.

References:

1. *Honcharov V. I.* Informatyzatsiia osvity yak potreba yii modernizatsii: druhyi etap / V. I. Honcharov // Hileia: naukovyi visnyk : zbirnyk naukovykh prats. – Kyiv : VIR UAN, 2012. – Vypusk 59 (№ 4). – 626s.
2. *Polyakova T. I.* Informatsionnaya kultura sovremennogo pedagoga kak faktor ego professionalnogo razvitiya : diss. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 – obshchaya pedagogika, istoriya pedagogiki i obrazovaniya / Tatyana Polyakova. – Sankt-Peterburg, 2005. – 209 s.
3. *Stepanov V. Yu.* Informatsiina kultura osobystosti v osviti / V. Yu. Stepanov // Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury : zbirnyk naukovykh prats. – Kharkiv : KhDAK, 2012. – Vypusk 37. – S. 276-284.
4. *Synchyshyna O. A.* Informatsiini tekhnologii u rozvytku profesiinoi kompetentnosti vchyteliv pochatkovoї shkoly v systemi pisliadyplomnoi osvity / O. A. Synchyshyna // Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity : zbirnyk naukovykh prats. Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu. – Rivne : RDHU, 2013. – Vypusk 7 (50). – S. 166-168.
5. *Oliinyk A. I.* Informatsiini tekhnologii yak osnova i zasib realizatsii innovatsiinykh protsesiv v suchasniї osviti : avtoref. dys. ... kand. filos. nauk. Spetsialnist: 09.00.10 – filozofia osvity / Anatolii Oliinyk. – Kyiv, 2008. – 22 s.
6. *Klymenko A. O.* Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnikh pedahohiv u navchalniї diialnosti : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity / Anatolii Klymenko. – Ternopil, 2010. – 19 s.
7. *Zhuravskiy V. S.* Ukraina na shliakhu do informatsiinoho suspilstva / V. S. Zhuravskiy, M. K. Rodionov, I. B. Zhyliayev. – Kyiv : IVTs Vydavnytstvo “Politekhnik”, 2004. – 484 s.
8. *Rudenko V. D.* Informatsiino-telekomunikatsiini tekhnologii v osviti / V. D. Rudenko // Entsyklopediia osvity / hol. red. V. H. Kremen. – Kyiv : Yurinkom-Inter, 2008. – S. 364-365.
9. *Serhiichuk O.* Rol innovatsiinykh pedahohichnykh tekhnologii u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv / Olena Serhiichuk, Alla Sembrat // Humanitarnyi visnyk DVNZ “Pereiaslav-Khmelnyskiy derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni Hryhoriia Skovorody” : zbirnyk naukovykh prats. – Pereiaslav-Khmelnyskiy, 2013. – Vypusk 28. – Tom II. – S. 293-298.
10. *Bessalova T. V.* Bolonskiy protses ta informatyzatsiia vyshchoi shkoly Ukrainy / T. V. Bessalova // Hileia : naukovyi visnyk : zbirnyk naukovykh prats. – Kyiv : VIR UAN, 2013. – Vypusk 72 (№ 5). – S. 721-725.
11. *Zorochkina T.* Rol informatsiinykh tekhnologii u pidhotovtsi vchytelia do zdiisnennia indyvidualnogo pidkhotu do uchniv pochatkovykh klasiv / T. Zorochkina // Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu : zbirnyk naukovykh prats. – Sloviansk : SDPU, 2010. – Vypusk LII. – Chastyina II. – S. 156-162.
12. *Kyvliuk O. P.* Sotsialno-pedahohichni aspekty informatyzatsii osvity v protsesi rozvytku informatsiinoho suspilstva / O. P. Kyvliuk // Hileia: naukovyi visnyk : zbirnyk naukovykh prats. – Kyiv, 2009. – Vypusk 18. – S. 270-277.

13. Kalinina L. M. Teoretyko-prykladni aspekty formuvannia informatsiinoi kultury kerivnyka zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu : monohrafiia / L. M. Kalinina. – Kyiv : Pedahohichna dumka, 2012. – 160 s.
14. Zakon Ukrainy “Pro osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007–2015 roky” vid 9 sichnia 2007 roku № 537-V. [Elektroni resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
15. Bessalova T. V. Bolonskyi protses ta informatyzatsiia vyshchoi shkoly Ukrainy / T. V. Bessalova // Hileia: naukovyi visnyk : zbirnyk naukovykh prats. – Kyiv : VIR UAN, 2013. – Vypusk 72 (№ 5). – S. 721-725.
16. Skubashevska O. S. Filosofiia innovatsiinoho rozvytku osvity v umovakh stanovlennia informatsiinoho suspilstva v Ukraini : avtoref. dys. ... dok. filos. nauk : 09.00.10 – filosofiia osvity / Olha Skubashevska. – Kyiv, 2010. – 33 s.
17. Klymenko A. O. Formuvannia informatsiinoi kultury maibutnikh pedahohiv u navchalnii diialnosti : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoi osvity / Anatolii Klymenko. – Ternopil, 2010. – 19 s.

ШОВШ ЕКАТЕРИНА. Створення інформаційної інфраструктури і комп'ютерної бази навчальної середовища ВНЗ.

В статье анализируются учебная среда, в которой реализуются информационные технологии; рассматривая информационную культуру педагога как элемент его социально педагогической культуры, которая базируется на владении им современными информационными технологиями и возлагает на него ответственность за выполнение в будущем профессиональных обязанностей, следует иметь в виду, что она формируется, в первую очередь, в период учебной подготовки будущих специалистов в высших учебных заведениях; утверждается, что информационная подготовка будущего социального педагога имеет общие и отличные характеристики в сравнении с подобным процессом, рассчитанным на другие категории будущих специалистов, скажем, инженеров, технологов и тому подобное. Общим для всех будущих специалистов является их информационная подготовка, направленная на владение информационно коммуникативными технологиями и формирования способности применять их в своей практической деятельности. Особенное в информационной подготовке социального педагога обусловлено необходимостью формирования его способности передать информационные компетенции своим клиентам, воспитать в них потребность и влечение к овладению информационной культурой в соответствии с требованиями становления и развития информационного общества. Остановимся на рассмотрении этой проблематики более детально.

Ключевые слова: человек, образование, культура, информация.

SHOVSH KATERINA. Stvorennia informative infrastructure and computer base of educational environment of Higher educational establishment.

In the article analysed educational environment information technologies will be realized in which; examining the informative culture of teacher as element of him socially pedagogical culture which is based on a domain by him by modern information technologies and lays on him responsibility for implementation in the future of professional duties, it follows to mean that it is formed, above all things, in the period of educational preparation of future specialists in higher educational establishments; it becomes firmly established that informative preparation of future social teacher has general and excellent descriptions in comparing to the similar process, counted on other categories of future specialists, say, engineers, technologists and others like that. General for all of future specialists is them informative preparation, directed on a domain informatively communicative technologies and of forming of ability to apply them in the practical activity. Special in informative preparation of social teacher conditioned by the necessity of forming of his ability to pass to informative jurisdictions the clients, to educate in them a necessity and appetite to the capture an informative culture in accordance with the requirements of becoming and development of informative society. Stopped for consideration of this problem more in detail.

Keywords: *man, education, culture, information.*

УДК 37.011.3-051: [37.091.2: 004]

Шевченко А. Ф.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Стаття присвячена проблемам реалізації основної функції вчителя в умовах інформаційно-освітнього простору. У контексті управлінського підходу до організації професійної діяльності, основними чинниками її ефективності стануть: інформація, віртуальна реальність, індивідуальний соціокультурний досвід, інформаційно-педагогічна підтримка. Їхній аналіз дає підстави стверджувати, що педагогічна діяльність в умовах подібного простору являє собою систему дій, операцій та комунікацій спрямовану на створення умов для самореалізації зростаючої особистості. І все це справедливо як для реального, так і віртуального сприйняття оточення у процесі засвоєння педагогічно адаптованого соціального досвіду, дозволяючи людині активно функціонувати в сучасному інформаційному суспільстві. Разом з тим, розгляд подібної функції в контексті цілісності педагогічного процесу та суб'єктності учасників виховної взаємодії актуалізував ряд суперечностей, спонукаючи до наступних досліджень та пошуків.

Ключові слова: *інформаційний простір, віртуальна реальність, педагогічна діяльність, управлінська функція вчителя, педагогічний процес, викладання, виховна робота, самореалізація.*

Всеохоплююча віртуалізація життєвого простору дитини на тлі стихійної соціалізації висуває перед школою ряд завдань, спрямованих на створення сприятливого середовища самореалізації зростаючої особистості. Тому серед важливих позитивних тенденцій розвитку школи – курс на диверсифікацію та диференціацію освіти; використання форм і методів виховання, що підвищують активність, самодіяльність, самостійність учнів; модернізацію кабінетної системи навчання; дослідно-експериментальної діяльності школярів; педагогізацію новітніх технічних засобів; інтеграцію шкільної та позашкільної освіти [8].

Природно, що у таких умовах радикально змінюється статус вчителя, а вимоги до його професійної компетентності розглядаються в контексті якості управління педагогічним процесом.

Управління педагогічним процесом розглядається як динамічний механізм, в ході якого всі його суб'єкти на основі педагогічної взаємодії, реалізації принципів, функцій, методів, демократичного стилю спілкування забезпечують ефективну його організацію

Так, І. Підласий [5], серед педагогічних функцій головною вважає